

Dokumentation av verkställighet av dold husrannsakan

Sammanfattning

Nämnden har granskat ett tvångsmedelsärende enligt preventivlagen där en husrannsakan genomförts utan att den som åtgärden riktats mot har närvarat (dold husrannsakan). Granskningen har avgränsats till att kontrollera dokumentationen av verkställigheten av den dolda husrannsakan.

Nämnden gör inledningsvis allmänna uttalanden om vilka krav som bör ställas på dokumentation av verkställighet av dold husrannsakan. Nämnden anser att det finns anledning att ställa åtminstone samma krav som gäller enligt rättegångsbalken och polislagen. Det innebär att det av dokumentationen bör framgå datum, tid och plats för verkställigheten och vilka som närvarat vid verkställigheten. Även uppgift om att den som åtgärden utförts hos eller annars riktats mot inte har närvarat vid verkställigheten bör framgå. Det innebär vidare att det av dokumentationen bör framgå vad som i övrigt förekommit under åtgärden. Vid dold husrannsakan kan det förekomma bl.a. kopiering och undersökning av handlingar. Uppgifter om sådana åtgärder bör, i förekommande fall, dokumenteras.

Gällande dokumentationen i det aktuella ärendet anser nämnden att den i vissa avseenden varit bristfällig. Bland annat har det saknats uppgifter om att handlingar har kopierats. Vidare har dokumentationen inte varit samlad och överskådlig. En del av dokumentationen har heller inte, som det får förstås, bevarats i ärendet. Att uppgifter dokumenteras på ett tillfredsställande sätt och bevaras är viktigt för att det i efterhand ska gå att bilda sig en korrekt uppfattning om vad som förekommit vid åtgärden. Nämnden ser positivt på att Polismyndigheten ser över hur dokumentationen i visst avseende kan förbättras och utgår från att Polismyndigheten även på andra sätt vidtar åtgärder för att säkerställa att dokumentationen inte ska vara bristfällig.

Innehåll

1.	Bakgrund.....	3
2.	Rättsliga utgångspunkter	3
2.1.	Allmänt om husrannsakan enligt preventivlagen	3
2.2.	Kopiering och undersökning av handlingar	4
2.3.	Dokumentation	5
2.3.1	Ett lagstadgat dokumentationskrav.....	5
2.3.2	Särskilt om dokumentation av husrannsakan	5
3.	Nämndens iakttagelser och bedömning	6
3.1.	Utredningen i ärendet	6
3.2.	Uppgifter som enligt nämnden bör dokumenteras.....	7
3.3.	Bedömningen av dokumentationen i ärendet.....	8
4.	Beslut.....	9

1. Bakgrund

Den 1 oktober 2023 utökades tillämpningsområdet i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen).¹ Då infördes en möjlighet att använda hemliga tvångsmedel i syfte att förhindra särskilt allvarlig brottslighet som förekommer inom kriminella nätverk (1 a och 1 c §§ preventivlagen). Tidigare användes preventivlagen nästan uteslutande inom Säkerhetspolisens verksamhetsområde.

Den 1 september 2024 utökades preventivlagen till att omfatta ytterligare tvångsmedel, bl.a. husrannsakan.² Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) fick då tillsyn även över användningen av detta tvångsmedel, förutsatt att den som åtgärden utförts hos eller annars riktats mot inte har närvarat vid åtgärden (härefter dold husrannsakan).

Vid beslut om tillstånd enligt 1 a och 1 c §§ preventivlagen ska rätten skyndsamt underrätta nämnden (6 b § preventivlagen). Med utgångspunkt i en sådan underrättelse har nämnden granskat ett tvångsmedelsärende där dold husrannsakan har genomförts i syfte att förhindra brottslig verksamhet innefattande ett visst allvarligt brott. Ändamålet med åtgärden har varit att utröna omständigheter som kunde antas vara av betydelse för att förhindra den brottsliga verksamheten (4 c § första stycket första punkten preventivlagen). Granskningen har avgränsats till att kontrollera dokumentationen av verkställigheten av den aktuella husrannsakan.

Nämnden har tagit del av handlingarna i tvångsmedelsärendet hos Åklagarmyndigheten och handlingar rörande dold husrannsakan från Polismyndigheten. Med anledning av vissa iakttagelser har nämnden ställt frågor till Polismyndigheten.

2. Rättsliga utgångspunkter

2.1. Allmänt om husrannsakan enligt preventivlagen

Ett tillstånd till husrannsakan enligt preventivlagen får beviljas bl.a. om det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas brottslig verksamhet som innefattar vissa utpekade brott och det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet (1 § första stycket och 1 a § preventivlagen). För att en

---

¹ Se prop. 2022/23:126.

² Se prop. 2023/24:117.

husrannsakan ska få utföras krävs därutöver att det finns anledning att anta att det därigenom kan utrönas omständigheter som kan vara av betydelse för att förhindra den brottsliga verksamheten, eller för att söka efter föremål som kan användas för att utföra en genomsökning på distans (4 c § första stycket preventivlagen). I det förstnämnda fallet kan det exempelvis handla om att söka efter vapen, sprängmedel, narkotika eller innehållet i telefoner.³

En husrannsakan får verkställas utan att den som åtgärden riktas mot eller den som åtgärden annars utförs hos är närvarande eller har fått tillfälle att närvara (9 b § första stycket preventivlagen).

Reglerna om granskning, bevarande och förstörande av material från användningen av hemliga tvångsmedel enligt preventivlagen är begränsade till upptagningar och uppteckningar (13 och 14 §§ preventivlagen).⁴ Husrannsakan utgör inte ett hemligt tvångsmedel och anses inte ge upphov till sådana upptagningar och uppteckningar. Åtgärden anses i stället innebära en undersökning av ett fysiskt utrymme som inte ger upphov till något material som ska granskas, bevaras eller förstöras. Däremot har det av integritetsskäl ansetts finnas behov av särskilda regler för kopiering och undersökning av handlingar som påträffas i samband med en husrannsakan enligt preventivlagen.⁵

2.2. Kopiering och undersökning av handlingar

Husrannsakan enligt preventivlagen kan, till skillnad från vad som gäller enligt rättegångsbalken, inte ske i syfte att söka efter föremål som kan tas i beslag.⁶ För att säkra information vid en husrannsakan enligt preventivlagen kan handlingar däremot kopieras. En handling som påträffas vid en husrannsakan enligt preventivlagen får kopieras om den skäligen kan antas ha betydelse för att förhindra brottslig verksamhet (9 d § första stycket preventivlagen). Med kopiering avses ett sätt att framställa ytterligare ett exemplar av något, t.ex. genom fotografering. Kopiering kan avse såväl handlingar i pappersform som elektronisk information i ett föremål, t.ex. i en mobiltelefon.⁷

Beslut om att en handling ska kopieras får beslutas av vissa personer som har behörighet (9 d § tredje stycket preventivlagen).

---

³ Se prop. 2023/24:117 s. 181.

⁴ Jfr även 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

⁵ Se prop. 2023/24:117 s. 138 och SOU 2023:60 s. 435–436 och 440.

⁶ Jfr 28 kap. 1 § rättegångsbalken.

⁷ Se prop. 2021/22:119 s. 169.

Genom att kopiera handlingar kan de brottsbekämpande myndigheterna få tillgång till material som i integritetshänseende liknar det som myndigheterna får del av genom att använda hemliga tvångsmedel enligt preventivlagen. Kopierna omfattas därför av särskilda regler för granskning, bevarande och förstörande (13 och 14 §§ preventivlagen).⁸

En enskild handling som påträffas vid en husrannsakan får vidare undersökas, öppnas eller granskas av vissa personer som har behörighet (13 § tredje stycket preventivlagen).⁹ Det är då tillåtet för brottsbekämpande myndigheter att söka igenom lokalt lagrade handlingar i en elektronisk kommunikationsutrustning som påträffas.¹⁰

2.3. Dokumentation

2.3.1 Ett lagstadgat dokumentationskrav

Den 1 oktober 2023 infördes en lagstadgad skyldighet att dokumentera beslut och åtgärder som rör tvångsmedel som omfattas av preventivlagen (19 § preventivlagen). Bestämmelsen infördes i syfte att stärka möjligheten till efterhandskontroll och förbättra förutsättningarna för tillsyn.¹¹

Vid införandet av dokumentationskravet anfördes att uppgifterna ska dokumenteras på ett sådant sätt att det är möjligt att på ett överskådligt sätt följa beslut och andra åtgärder avseende tvångsmedelsanvändningen. Som exempel på uppgifter som det kan finnas behov av att dokumentera angavs datum och tidpunkt för verkställigheten samt vilken adress, utrustning eller plats som verkställigheten avsett eller skett på.¹²

2.3.2 Särskilt om dokumentation av husrannsakan

Vid husrannsakan enligt rättegångsbalken finns en skyldighet att föra protokoll över åtgärden. Syftet med att husrannsakan enligt rättegångsbalken ska protokollföras är detsamma som ligger bakom den lagstadgade dokumentationsskyldigheten vid användning av hemliga tvångsmedel, dvs. att åtgärderna ska kunna kontrolleras i efterhand.¹³ Protokollet ska innehålla uppgift om ändamålet med åtgärden och vad som förekommit under åtgärden (28 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken). Skyldigheten att föra protokoll över vad

---

⁸ Se prop. 2023/24:117 s. 138.

⁹ Motsvarande regler gäller beträffande upptagningar och uppteckningar från hemliga tvångsmedel enligt rättegångsbalken (27 kap. 24 § första stycket rättegångsbalken).

¹⁰ Se prop. 2021/22:119 s. 65–68 och prop. 2023/24:117 s. 138.

¹¹ Se prop. 2022/23:126 s. 181.

¹² Se prop. 2022/23:126 s. 225.

¹³ Se prop. 2023/24:117 s. 150.

som förekommit under åtgärden anses innefatta uppgift om huruvida handlingar kopierats.¹⁴

I 27 § polislagen (1984:387) finns det en generell bestämmelse om vad polisens protokoll över tvångsåtgärder ska innehålla, bl.a. vem eller vilka som har deltagit i ingripandet, vem eller vilka som åtgärden har riktat sig mot, tidpunkten för åtgärden och vad som förekom vid denna. Bestämmelsen i 27 § polislagen anses vägledande även för minimikraven på ett protokoll över husrannsakan enligt rättegångsbalken.¹⁵

I samband med att preventivlagen utökades till att omfatta även bl.a. husrannsakan anfördes i propositionen att dokumentationsskyldigheten enligt 19 § preventivlagen framstod som väl avvägd för de tillkommande tvångsmedlen och att det inte var motiverat med några ytterligare bestämmelser som skulle gälla specifikt för dessa. Den utredning som föregick propositionen landade i samma slutsats och anförde i det sammanhanget att rättegångsbalkens krav på att vad som förekommit vid förrättningen ska nedtecknas i protokollet innefattas i dokumentationskravet i 19 § preventivlagen, vilket enligt utredningen innebär att uppgift om kopiering som sker i samband med verkställighet kan behöva dokumenteras. I propositionen instämde regeringen i utredningens bedömning att uppgift om kopiering kan behöva dokumenteras.¹⁶

3. Nämndens iakttagelser och bedömning

3.1. Utredningen i ärendet

Nämnden har begärt in dokumentation från Polismyndigheten rörande verkställigheten av den aktuella husrannsakan som avsåg en bostad. Nämnden har även begärt att Polismyndigheten ska redogöra för hur åtgärden verkställts och vad som framkommit under åtgärden, särskilt vad gäller om några handlingar påträffats och om någon handling kopierats. Vidare har nämnden begärt att Polismyndigheten ska redogöra för hur aktuell dokumentation i ärendet förhåller sig till den lagstadgade dokumentationsskyldigheten.

Polismyndigheten har gett in den framställan som användes som underlag till ansökan om tillstånd till husrannsakan där ytterligare uppgifter har fyllts i om verkställigheten. I framställan har i efterhand antecknats uppgift om tid och datum, vilken plats som verkställigheten skett på och vem som varit ansvarig

---

¹⁴ Se prop. 2021/22:119 s. 97 och SOU 2023:60 s. 459.

¹⁵ Lindberg, Rättegångsbalk (1942:740) 28 kap. 9 §, Lexino 2024-12-01 (JUNO).

¹⁶ Se prop. 2023/24:117 s. 138 och 151 och SOU 2023:60 s. 438 och 459.

med uppgift om dennes befattning. Därutöver har Polismyndigheten bifogat utdrag från en underrättelserapport. Enligt Polismyndigheten handlar underrättelserapporten till största delen om annat än den aktuella husrannsakan. I utdragen finns vissa uppgifter om vad som förekommit under husrannsakan.

Polismyndigheten har i svaret till nämnden uppgett bl.a. att det under husrannsakan togs fotografier på två handlingar som påträffades i bostaden och att fotografierna på handlingarna har förstörts. Polismyndigheten har vidare anfört att dokumentationen, i form av framställan och utdragen från underrättelserapporten, förhåller sig väl till de bestämmelser som gäller för det aktuella tvångsmedlet.

Då det varken av framställan eller utdragen från underrättelserapporten framgår att det vid husrannsakan påträffats vissa handlingar som fotograferats har nämnden begärt att Polismyndigheten ska redogöra för hur hanteringen förhåller sig till bestämmelserna i preventivlagen om kopiering av handlingar och dokumentationskravet. Nämnden har även frågat om förstöringstidpunkten enligt 14 § preventivlagen har inträtt och begärt en redogörelse för hur den aktuella bestämmelsen har tillämpats eller avsetts att tillämpas, dvs. om den återopade dokumentationen rörande husrannsakan (framställan och underrättelserapporten) kommer att bevaras för att möjliggöra kontroll i efterhand.

Polismyndigheten har svarat i huvudsak följande. Om det finns förutsättningar för kopiering finns det skäl att fatta beslut om detta samt att dokumentera beslutet. Det pågår ett arbete inom myndigheten med att se över hur dokumentationen i dessa sammanhang kan förbättras. Förstöringstidpunkten har inträtt i ärendet och beslut om förstöring har fattats och verkställt. Framställan torde inte omfattas av förstöringskravet och har inte heller förstörts efter förstöringsbeslutet. Beträffande vissa uppgifter som tagits upp i underrättelserapporten finns beslut fattat av åklagaren om användning av överskottsinformation enligt 12 § preventivlagen. Såväl framställan som underrättelserapporten är diarieförda och förvaras i aktuell verksamhet.

3.2. Uppgifter som enligt nämnden bör dokumenteras

Som framgått finns en lagstadgad skyldighet att dokumentera beslut och åtgärder som rör tvångsmedel enligt preventivlagen. Regleringen innehåller dock inte några närmare bestämmelser om vilka åtgärder och uppgifter som ska dokumenteras. Husrannsakan är vidare ett relativt nytt preventivt tvångsmedel som dessutom skiljer sig från övriga preventiva tvångsmedel. Mot den bakgrunden anser nämnden att det finns behov av att inledningsvis

uttala sig allmänt om vilka krav som bör ställas på dokumentation av verkställighet av dold husrannsakan.

Vid bedömningen av vilka krav som kan ställas på dokumentationen måste enligt nämnden följande beaktas. En dold husrannsakan anses i regel vara mer ingripande än en husrannsakan där den som åtgärden utförs hos närvarar.¹⁷ Användningen av ett tvångsmedel i preventivt syfte anses vidare som mer ingripande än användning av samma tvångsmedel i en förundersökning eftersom de preventiva tvångsmedlen används redan innan det finns en mer konkret misstanke om ett specifikt brott.¹⁸ Mot den bakgrunden är möjligheten till efterhandskontroll av central betydelse. Nämnden anser att det vid dold husrannsakan därför finns anledning att ställa åtminstone samma krav på dokumentation av verkställighet som gäller enligt rättegångsbalken och polislagen.

Det innebär att det av dokumentationen alltså bör framgå datum, tid och plats för verkställigheten och vilka som närvarat vid verkställigheten. Även uppgift om att den som åtgärden utförts hos eller annars riktats mot inte har närvarat vid verkställigheten bör framgå. Den uppgiften är av avgörande betydelse för frågan om åtgärden omfattas av nämndens tillsyn eller inte.

Det innebär vidare att det av dokumentationen bör framgå vad som i övrigt förekommit under åtgärden. Vid dold husrannsakan kan det förekomma bl.a. kopiering och undersökning av handlingar. Uppgifter om sådana åtgärder bör enligt nämnden, i förekommande fall, dokumenteras. Vid kopiering bör, för att möjliggöra kontroll av efterlevnaden av de särskilda regler som av integritetsskäl omgärdar kopieringsförfarandet, dokumenteras åtminstone vad som kopierats och vem som beslutat om detta. Vid undersökning av handlingar bör dokumenteras vad som undersökts, öppnats eller granskats och vem som utfört detta. I det sammanhanget måste enligt nämnden beaktas att undersökning av en fysisk handling eller en handling som lagrats lokalt i en elektronisk kommunikationsutrustning, t.ex. någons dator eller mobiltelefon, är en ingripande åtgärd som kan ge de brottsbekämpande myndigheterna tillgång till information av integritetskänslig natur.

3.3. Bedömningen av dokumentationen i ärendet

Polismyndigheten har lämnat en utförlig redogörelse för vad som förekommit under aktuell husrannsakan. Som dokumentation av verkställigheten har

---

¹⁷ Se prop. 2023/24:117 s. 189.

¹⁸ Se prop. 2023/24:117 s. 117.

Polismyndigheten hänvisat till framställan och utdrag från en underrättelse-rapport.

Av framställan framgår tid, datum och plats för verkställigheten samt vem som varit ansvarig för åtgärden och dennes befattning. I utdragen från underrättelserapporten finns vissa uppgifter om vad som förekommit under husrannsakan. Vidare framgår att den som åtgärden riktats mot inte närvarat vid verkställigheten. Varken av framställan eller utdragen framgår dock det som Polismyndigheten redogjort för om att två handlingar under husrannsakan påträffats och kopierats. Att uppgifter om kopieringen inte har dokumenterats är en brist.

Nämnden konstaterar att den dokumentation som Polismyndigheten hänvisat till är spridd i olika handlingar och delvis härrör från en underrättelserapport som i huvudsak handlar om annat än den aktuella husrannsakan. Som angetts ovan ska uppgifter dokumenteras på ett sådant sätt att det är möjligt att på ett överskådligt sätt följa åtgärderna. Enligt nämnden är det en brist att dokumentationen inte varit samlad och överskådlig. Nämnden konstaterar vidare att utdragen från underrättelserapporten, som det får förstås, inte har bevarats i ärendet. För att möjliggöra efterhandskontroll bör dokumentation av verkställighet bevaras i ärendet efter att ärendet avslutats.

Sammanfattningsvis har dokumentationen i ärendet varit bristfällig i vissa avseenden. Att uppgifter dokumenteras på ett tillfredsställande sätt och bevaras är viktigt för att det i efterhand ska gå att bilda sig en korrekt uppfattning om vad som förekommit vid åtgärden. Nämnden ser positivt på att Polismyndigheten ser över hur dokumentationen i visst avseende kan förbättras och utgår från att Polismyndigheten även på andra sätt vidtar åtgärder för att säkerställa att dokumentationen inte ska vara bristfällig.

4. Beslut

Med detta uttalande avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Cecilia Klerbro

I avgörandet har deltagit: Cecilia Klerbro (ordförande), Anti Avsan, Matheus Enholm, Jon Karlfeldt, Helene Odenjung och Per Schöldberg (enhälligt).

Föredragande: Linnea Barkhagen

Expediering till:

Åklagarmyndigheten, berörd åklagarkammare och tillsynsavdelningen
Polismyndigheten, tillsynsenheten